

دایره آمار در علوم مالی

تألیف:

دکتر رضارسی

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

عسگر نوربخش

انتشارات نگاه دانش

سرشناسه	: راعی، رضا
عنوان و نام پدیدآور	: کاربرد آمار در علوم مالی/ تألیف رضا راعی، عسگر نوربخش
مشخصات نشر	: تهران: نگاه دانش، ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری	: ۳۳۶ ص
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۰۷۱-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: امور مالی-- روش های آماری
شناسه افزوده	: نوربخش، عسگر
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ک۲ ر۲/ ۱۷۳ HG
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۱۰۱۱۰

هدفمند بخوانید
 ناچ پیشنهادی (اساتید نگاه دانش برای کارشناسی ارشد و دکتری
 و
 خرید الکترونیکی کتاب های نگاه دانش
 در
www.negahedanesh.com

انتشارات نگاه دانش

کاربرد آمار در علوم مالی	♦ نام کتاب:
دکتر رضا راعی- عسگر نوربخش	♦ مؤلفین:
نگاه دانش	♦ ناشر:
ولما حیدری	♦ ملراج:
کتابخانه مرکزی	♦ حروف نگاری، صفحه آرای: (نگاه دانش):
اول ۱۳۹۲	♦ نوبت چاپ:
۱۰۰۰ نسخه	♦ تیراژ:
۱۲،۰۰۰ تومان	♦ قیمت:
باختر/ شاهین/ چاوش	♦ لیتوگرافی/ چاپ و صحافی:
۹۷۸-۹۶۴-۱۵۷-۰۷۱-۴	♦ شابک:

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

انتشارات نگاه دانش: انقلاب- خ ۱۲ فروردین- ساختمان ناشران پلاک ۲۷۱- طبقه ۲- واحد ۲

تلفن: ۴۴۹۵۴۸۹۷

تلفکس: ۴۴۴۸۶۱۵۴

پرتال (وب سایت) نگاه دانش

انتشارات نگاه دانش در راستای تسهیل ارائه خدمات دانشی به مشتریان فرهیخته خود اقدام به راه اندازی پرتال جامع اطلاع رسانی و فروش اینترنتی نموده است. با توجه به چشم انداز این انتشارات که ارائه بهترین و بروزترین محتوا در رشته های مدیریت، حسابداری، اقتصاد، صنایع و MBA و اجرایی است، کلیه نیازهای مشتریان محترم نگاه دانش در ارتباط با رشته های فوق در این پرتال لحاظ گردیده و به صورت ۲۴ ساعته بروز می گردد.

امکانات برجسته این پرتال عبارتند از:

- ① **فروش نگاه اینترنتی:** امکان سفارش کتاب به صورت آنلاین، پرداخت اینترنتی و ردگیری سفارش تا لحظه تحویل
- ② **منابع پیشنهادی نگاه دانش:** منابع و کتب معتبر برای آزمون های ارشد و دکتری دانشگاه های سراسری و آزاد
- ③ **ترین های نگاه دانش:** امکان دسترسی به پرفروش ترین کتاب ها، پربازدیدترین آثار و کتاب ماه نگاه دانش
- ④ **جستجو و مقایسه:** جستجوی پیشرفته کتاب ها، منتشر شده نگاه دانش و امکان مقایسه کتاب هایی که در یک زمینه موضوعی گردآوری شده اند.
- ⑤ **آشنایی با مؤلفان:** قابلیت مرور رزومه مؤلفان محترم انتشارات نگاه دانش به همراه آثار تألیفی ایشان
- ⑥ **ارسال هدیه:** امکان سفارش هدیه برای دوستان با قابلیت ارسال بسته بندی هدیه به سلیقه مشتریان محترم
- ⑦ **مشاوره با اساتید و مؤلفان:** مشاوره آنلاین در زمینه نحوه استفاده از کتب دوره های آموزشی اساتید و آزمون های آزمایشی
- ⑧ **اخبار و اطلاعیه ها:** ارائه اخبار مهم در زمینه آزمون های مختلف داخلی و بین المللی و اطلاعیه برگزاری دوره ها و کارگاه های آموزشی
- ⑨ **تالار گفتگو:** دسترسی به اجتماع آنلاین نگاه دانش، ارائه نظرات و پیشنهادات، به اشتراک گذاری دانش و پرسش و پاسخ آنلاین

پیشگفتار

امروزه کاربرد آمار و روش‌های کمی در حوزه مسائل مالی و سرمایه‌گذاری امری ضروری و بدیهی به نظر می‌رسد. تعیین ارزش اوراق بهادار، محاسبه ریسک و بازده دارایی‌ها، تخمین و برآورد آماری و آزمون فرضیات همگی مستلزم بکارگیری روش‌های آماری است. تاکنون کتاب‌های مختلفی در خصوص مفاهیم آماری و کاربرد آن در حوزه علوم رفتاری و جامعه‌شناسی و حتی حوزه مدیریتی به تحریر درآمده است. اما علی‌رغم کاربرد فراوان آمار و روش‌های کمی در حوزه مسائل مالی و سرمایه‌گذاری، کمبود کتاب فارسی در این زمینه محسوس است. همین امر و لزوم آشنایی دانشجویان و محققان با کاربرد روش‌های آماری در مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری، مؤلفین را بر آن داشت تا به تهیه کتابی، به طور تخصصی به کاربرد روش‌های آماری در مدیریت مالی و سرمایه‌گذاری بپردازند. کتاب حاضر در دو جلد تدوین شده است. جلد اول کتاب، بخش فصل است و در آن به ترتیب در خصوص ارزش زمانی پول، مفاهیم آماری و توصیف داده‌ها، مفاهیم احتمالات و کارایی آن در مالی، توزیع احتمالات، نمونه‌گیری و تخمین آماری، و آزمون فرض آماری بحث شده است. در جلد دوم کتاب که به مسائل نگارش و تدوین است مباحث مربوط به همبستگی و رگرسیون، رگرسیون چندگانه، تحلیل سری‌های زمانی و مفاهیم آماری مربوط به پرتقلیو توضیح داده خواهد شد. شاخص‌ترین ممیزه کتاب حاضر، علاوه بر تدوین کتاب به رویکرد کاربردی آن در حوزه مالی، تعدد مثال‌ها و مسائل و حل تشریحی تمامی مسائل موجود در آن است که می‌تواند روش مفیدی برای یادگیری دانشجویان واقع شود. در تدوین و تهیه کتاب از منابع مختلف و متعددی استفاده شده است، تا بتواند پوشش مناسبی را داشته باشد. امید است که این کتاب برای محققین و دانشجویان رشته‌های مالی و حسابداری مفید واقع شود. بدین است نظرات خوانندگان گرامی، ما را در رفع اشکالات و نواقص کتاب و ارتقای کیفیت آن یاری خواهد رساند.

دکتر رضا راعی

عسگر نوربخش

فهرست مطالب

۴. نمایش هندسی داده‌ها (مشاهدات)..... ۷۲	فصل ۱: ارزش زمانی پول..... ۷
۴-۱ نمودار توزیع فراوانی..... ۷۳	۱. مقدمه..... ۷
۴-۲ نمودار توزیع فراوانی نسبی..... ۷۳	۲. تفسیر نرخ بهره..... ۸
۴-۳ نمودار توزیع فراوانی تجمعی..... ۷۴	۳. ارزش آتی یک جریان نقدی..... ۹
۴-۳ نمودار هیستوگرام (یا بافت نگار)..... ۷۵	۳-۱ فراوانی بهره مرکب..... ۱۵
۵. پارامترهای مرکزی..... ۷۶	۳-۲ بهره مرکب پیوسته..... ۱۶
۵-۱ میانگین حسابی..... ۷۷	۳-۳ نرخ بهره تعیین شده سالانه و نرخ بهره موثر سالانه..... ۱۷
۵-۱-۱ میانگین جامعه..... ۷۷	ارزش آتی مجموعه‌ای از جریان‌ات نقدی..... ۱۸
۵-۱-۲ میانگین نمونه..... ۷۸	۴-۱ اقساط برای جریان‌ات نقدی مساوی..... ۱۹
۵-۱-۳ خواص میانگین..... ۷۸	۴-۲ جریانات نقدی نامساوی..... ۲۱
۵-۲ میانه..... ۷۹	۵. ارزش فعلی یک جریان نقدی..... ۲۱
۵-۳ مد..... ۸۲	۵-۱ محاسبه ارزش فعلی یک جریان نقدی..... ۲۱
۵-۴ سایر مفاهیم میانگین..... ۸۴	۵-۲ فراوانی بهره..... ۲۳
۵-۴-۱ میانگین موزون..... ۸۴	۶. ارزش فعلی مجموعه‌ای از جریان‌ات نقدی..... ۲۴
۵-۴-۲ میانگین هندسی..... ۸۷	۶-۱ ارزش فعلی مجموعه‌ای از جریان‌ات نقدی مساوی..... ۲۵
۵-۴-۳ میانگین هارمونیک..... ۹۱	۶-۲ ارزش فعلی مجموعه‌ای از جریان‌ات نقدی مساوی..... ۲۸
۶. سایر پارامترهای مکان: چندکها..... ۹۲	مادام‌العمر..... ۲۸
۶-۱ چارکها، پنجکها، دهکها، و صدکها..... ۹۲	۶-۳ ارزش فعلی جریان‌ات نقدی در زمانی غیر نامساوی..... ۲۹
۶-۲ پارامترهای پراکندگی..... ۹۶	۲۹..... ۲۹
۷-۱ دامنه تغییرات..... ۹۶	۶-۴ ارزش فعلی مجموعه‌ای از جریان‌ات نقدی نامساوی..... ۳۱
۷-۲ انحراف متوسط از میانگین..... ۹۷	۷. محاسبه نرخ‌ها، تعداد دوره‌ها، یا میزان پرداخت اقساط..... ۳۲
۷-۳ واریانس و انحراف معیار جامعه..... ۹۹	۷-۱ محاسبه نرخ بهره و نرخ رشد..... ۳۲
۷-۳-۱ واریانس جامعه..... ۹۹	۷-۲ محاسبه تعداد دوره..... ۳۳
۷-۳-۲ انحراف معیار جامعه..... ۱۰۰	۷-۳ محاسبه میزان پرداخت‌های هر قسط..... ۳۴
۷-۴ واریانس و انحراف معیار نمونه..... ۱۰۲	۷-۴ مروری بر تداخل ارزش فعلی و آتی..... ۳۸
۷-۴-۱ واریانس نمونه..... ۱۰۲	۷-۵ اصل قابلیت جمع‌شوندگی جریان‌ات نقدی..... ۴۰
۷-۴-۲ انحراف معیار نمونه..... ۱۰۲	۸. خلاصه..... ۴۱
۷-۵ نیم واریانس، نیم انحراف معیار و مفاهیم مرتبط با آن..... ۱۰۵	۹. مسائل..... ۴۲
۷-۶ نامساوی چی‌بی‌ش..... ۱۰۷	۱۰. حل المسائل..... ۴۴
۷-۷ ضریب تغییر (پراکندگی)..... ۱۰۸	
۷-۸ نسبت شارپ..... ۱۱	
۸. قرینگی و چولگی در توزیع بازده..... ۱۱۳	
۹. کشیدگی در توزیع بازده..... ۱۱۸	
۱۰. خلاصه..... ۱۲۱	
۱۱. مسائل..... ۱۲۴	
۱۲. حل المسائل..... ۱۲۹	
	فصل ۲: مفاهیم آماری و توصیف داده‌ها..... ۶۳
	۱. مقدمه..... ۶۳
	۲. مفاهیم کلیدی..... ۶۴
	۲-۱ ماهیت آمار..... ۶۴
	۲-۲ جامعه و نمونه..... ۶۵
	۲-۳ مقیاس‌های اندازه‌گیری..... ۶۵
	۳. تلخیص داده‌ها با استفاده از توزیع‌های فراوانی..... ۶۸

فصل ۳: مفاهیم احتمالات و کاربرد آن در مالی ۱۴۵

۱. مقدمه ۱۴۵
۲. احتمالات، ارزش مورد انتظار، و واریانس ۱۴۶
۳. بازده مورد انتظار، و واریانس بازده پرتقلیو ۱۶۱
۴. مباحثی در احتمالات ۱۷۰
- ۱-۴ قضیه بیز ۱۷۰
- ۲-۴ قواعد شمارش ۱۷۲
۵. خلاصه ۱۷۵
۶. مسائل ۱۷۷
۷. حل المسائل ۱۸۱

فصل ۴: توزیع احتمالات ۱۸۷

۱. مقدمه ۱۸۷
۲. متغیرهای تصادفی ۱۸۸
- ۱-۲ توزیع یکسان ۱۸۹
- ۲-۲ توزیع و جملات ۱۹۰
۳. متغیرهای تصادفی ۱۹۸
- ۳-۱ توزیع یکنواخت ۱۹۹
- ۳-۲ توزیع نرمال ۲۰۲
- ۳-۳ کاربرد توزیع نرمال ۲۱۰
- ۳-۴ توزیع لگ نرمال ۲۱۳
۴. شبیه سازی مونت کارلو ۲۱۸
۵. خلاصه ۲۲۴
۶. مسائل ۲۲۶
۷. حل المسائل ۲۲۷

فصل ۵: نمونه گیری و تخمین آماری ۲۳۹

۱. مقدمه ۲۳۹
۲. نمونه گیری ۲۴۰
- ۲-۱ نمونه گیری تصادفی ساده ۲۴۰
- ۲-۲ نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده ۲۴۱
- ۲-۳ داده های مقطعی و سریهای زمانی ۲۴۳
۳. توزیع میانگین نمونه ۲۴۴
- ۳-۱ قضیه حد مرکزی ۲۴۴
۴. تخمین نقطه ای و فاصله ای میانگین جامعه ۲۴۷
- ۴-۱ تخمین نقطه ای ۲۴۷

- ۴-۲ فواصل اطمینان برای میانگین جامعه ۲۴۹
- ۴-۳ انتخاب حجم نمونه ۲۵۵
۵. مباحثی دیگر در نمونه گیری ۲۵۷
- ۵-۱ خطای داده کاوی ۲۵۷
- ۵-۲ خطای گزینش نمونه ۲۵۸
- ۵-۳ خطای پیش بینی ۲۵۸
- ۵-۴ خطای دوره زمانی ۲۵۹
۶. خلاصه ۲۵۹
۷. مسائل ۲۶۱
۸. حل المسائل ۲۶۴

فصل ۶: آزمون فرض آماری ۲۷۱

۱. مقدمه ۲۷۱
۲. آزمون فرض آماری ۲۷۲
- ۲-۱ بیان فرضیه ۲۷۳
- ۲-۲ تعیین آماره آزمون مناسب و توزیع احتمال آن ۲۷۵
- ۲-۳ تعیین سطح معنی داری ۲۷۶
- ۲-۴ بیان قاعده تصمیم گیری ۲۷۷
- ۲-۵ جمع آوری داده و محاسبه آماره آزمون ۲۸۰
- ۲-۶ اتخاذ تصمیم آماری ۲۸۱
- ۲-۷ تصمیم گیری اقتصادی یا سرمایه گذاری ۲۸۱
- آزمون فرض آماری میانگین ۲۸۲
- ۳-۱ آزمون فرض آماری میانگین یک جامعه ۲۸۲
- ۳-۲ آزمون مقایسه میانگین دو جامعه آماری (آزمون تفاوت میانگین ها) ۲۹۱
- ۳-۳ آزمون اختلاف میانگین ها (آزمون مقایسه زوج ها) ۲۹۶
۴. آزمون فرض آماری واریانس جامعه ۳۰۰
- ۴-۱ آزمون فرض آماری برای واریانس یک جامعه ۳۰۰
- ۴-۲ آزمون فرض آماری برای مقایسه واریانس دو جامعه ۳۰۳
۵. نگاهی بر سایر بحث ها: ۱-۵.۱ آزمون همبستگی: ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن ۳۰۷
- ۵-۱ آزمون همبستگی: ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن ۳۰۸
۶. خلاصه ۳۱۱
۷. مسائل ۳۱۳
۸. حل المسائل ۳۱۸
- پیوست ها ۳۲۷